

KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja

Intézeti beszámoló 2019

A 2019-es évben, a 2018. év végi Közgyűlést és vezetőség választást követő középtávú munkaterv alapján Intézetünk az alapkutatások és alkalmazott kutatások végzése mellett a korábbinál nagyobb hangsúlyt helyezett a fiatal kutatók támogatására, az Intézet szakmai termékeinek angol nyelven való megjelenítésére, a publikációs tevékenység erősítésére, illetve a térségi léptékű tudományszervezési és tudománypolitikai szerepvállalásra.

A fentiek alapján a 2019-es naptári évben az intézeti szakmai tevékenység legfontosabb moduljai, tevékenységi körök szerinti csoportosításban a következők voltak:

I. Alapkutatások és alkalmazott kutatási programok végzése. A térség aktuális társadalmi folyamatainak elemzése kulturális antropológiai, szociológiai, társadalomtörténeti módszerekkel.

1. A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségével való együttműködés keretén belül megvalósuló programok, szakmai eredmények:

- Intézetünk a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének megbízására, interjúk adatfelvételre alapozó, rövid lefutású szakmai programot valósított meg. A program tárgya a székelyföldi rurális iskolák társadalmi szerepének elemzése, valamint egy alapozó jellegű tematizációs anyag készítése a székelyföldi kistelepülések iskoláinak újrapozicionálási lehetőségeiről. A program kapcsán szakmai jelentés készült.
- On-line sajtótájékoztató keretében került sor április 3-án a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége felkérésére készített, a romániai magyar pedagógustársadalomról szóló kutatás prezentációjára. A sajtótájékoztató a közösségi médiában több mint 1300 megtekintést ért el, több elektronikus és nyomtatott sajtóanyag foglalkozott a témával.
  - <https://www.facebook.com/rmpsz/videos/2318890501729903/>
- A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége kiadványt jelentetett meg „Erdélyi magyar szakképzésfejlesztés – eredmények és lehetőségek” címmel. A kötetben az intézeti kutatások eredményei alapján közöltünk tanulmányt (**A szakképzés társadalmi elfogadása: tapasztalatok, megoldások**).

2. A rurális helyi fejlesztési tervezések, programok és tevékenységek komplex elemzését végeztük el egy település példáján abból a célból, hogy modellezzük a térségi településekre jellemző lokális fejlesztéspolitikai gyakorlatot. A kiválasztott település Gyergyóremete volt.

- A kutatási és szakmai programhoz kapcsolódóan **2019.június 14-én konferenciát szerveztünk** Gyergyóremetén a helyi önkormányzattal közösen, lokális fejlesztés témakörben.
- A VIDÉK - INNOVÁCIÓ – HELYI FEJLESZTÉS konferencia alkalmából jelent meg a „**Beruházás és/vagy közösségépítés. A helyi fejlesztés mintázatai Gyergyóremetén**” című kiadvány Intézetünk közreműködésével. (Gyergyóremete Helyi Önkormányzata, F&F INTERNATIONAL Kiadó, Gyergyószentmiklós 2019). A kiadvány anyaga az Intézet honlapján is olvasható.
<http://www.kamintezet.ro/?q=node/192>
- A Programhoz kapcsolódóan elindult szerkesztési munka a Konferencia anyagainak újabb kiadványban való publikálása céljából.

3. A Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvánnyal való együttműködés keretében ebben az évben a térségi agrárinnovációs folyamatok elemzésével foglalkozó programsorozat 7. kutatási moduljára került sor. A szakmai munka tárgya ebben az évben a „digitális agrárium” témakör térségi feltételrendszerének feltérképezése és társadalmi-szakmai tematizációja volt. A tényfeltáró-elemző munkát július végén zártuk, amelyhez – a korábbi évek programjaihoz hasonlóan – szakmai kiadvány szerkesztése kapcsolódott. A kiadvány címe: **Digitális agrárium – székelyföldi innováció. Az agrárium digitalizációjának térségi környezete.** Szerkesztők: Biró A. Zoltán és Magyar Ferenc. A kiadvány a PAHRU honlapján is elérhető: http://www.pahru.ro/images/kiadvanyok/Agrar_kotet_7.pdf

4. Az Intézet szakmai koordinációjával és támogatásával egyéni kutatási programokat indítottak fiatal kutatók. A programsorozat célja olyan szakmai inkubátor modell kiépítése, amely hozzásegíti a térségben dolgozó fiatal kutatókat jelentős egyéni szakmai eredmények eléréséhez, és szakmai munkájuk térségi elfogadtatásához. A 2019-ben elindított egyéni programok:

- Elemzés a rurális eliteknek a roma problémakörhöz való viszonyulásáról – Jakab Judit
- Fiatalok digitális kompetenciáinak térségi hasznosulási modelljei és lehetőségei – Székely Kinga Katalin
- Rurális iskolák társadalmi kontextusának vizsgálata – Szász Mária-Magdolna
- Vezetői pozícióban lévő, véleményformáló szereplők – helyi elitek – véleményének feltárása, megismerése Nyárádszereda fejlesztési lehetőségeinek feltárása érdekében – Agyagási Levente
- A fiatalok jövővel kapcsolatos elképzeléseinek, lehetőségeinek, valamint ehhez kapcsolódóan a külföldi munkavállalás jelenségének vizsgálata Gyergyó térségben – Nagy-Menyhárt Szidónia
- Pedagógiai innovációk jelentősége rurális térségben – Hátsek Kinga

5. Folytattuk a térségi modernizációs folyamatok elemzése keretében indított, mélyinterjú adatfelvételre alapozó kutatási programot, amelynek tárgya a térségi helyi vezetők és elitek fejlesztéspolitikai és közösségépítő szerepének kutatása.

6. A szimbolikus térhasználat, az identitásstruktúrák kutatását ebben az évben tovább erősítettük új adatgyűjtési, feldolgozási módszereinkkel.

7. Az Intézet munkatársai a 2019-es évben is szerepet vállaltak „A média hatása a gyermekekre és fiatalokra” című térségi programban (terepmunka, konferenciaszervezés, publikációk készítése).

- A Sapientia EMTE Csíkszeredai Kara keretében működő „**A média hatása a gyermekekre és fiatalokra**” Kutatócsoport Konferenciát szervezett **2019. május 17-én**, amelynek témája azzal volt kapcsolatos, hogy az IKT eszközök és tartalmak gyors térnyerése nyomán miként alakul a gyermekek és fiatalok szocializációja a **Média-Család – Iskola** „háromszögben? Ez a téma egyaránt fontos és aktuális pedagógusok, szülők, szakértők és szakpolitikusok, illetve szakintézmények munkatársai számára. A Konferencián az újabb kutatási eredmények bemutatása mellett kiemelt szerepet kaptak a **gyakorlati kérdések**: tanácsadás, médiatudatosságra való nevelés, sikeres kezdeményezések bemutatása, szakmai bemutatók, műhelymunka, szakkönyvek ismertetése.
- Három előadással vettünk részt április 5-6-án a Sapientia EMTE marosvásárhelyi Karán szervezett „Természetesen digitális” Új Média Konferencián, ahol munkatársaink a következő témákban prezentáltak:
  - Kínálatok és választások
  - A társadalmi kontextus és a szülői magatartások kulturális modelljeinek szerepe a gyerekek otthoni internethasználatában
  - Kiindulópontok az okostelefonok szociális szerepének elemzéséhez székelyföldi gyerekek és fiatalok körében
- Folyamatban van a Programhoz kapcsolódó kiadványsorozat 10.kötetének szerkesztése, amelynek intézetünk két munkatársa szerkesztő feladatot lát el.

8. Az Intézet keretében folyamatosan zajlik a 1990 óta végzett kutatások tematikus szakmai összegzése (kutatási dokumentumok rendezése, a kutatási programkhoz kapcsolódó és nem publikált interjúanyagok archiválása, egyéb adatfevételek és kéziratok rendezése.

II. A térségben dolgozó és a térségbe szakmai feladatokkal érkező fiatal kutatók szakmai támogatása, a tudományos utánpótlás programszerű támogatása

1.

A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Doktori Programjának keretében alakult székelyföldi hallgatói csoport jelenleg 16 fővel működik (4 évfolyam). Ebben az évben is szerepet vállaltunk a képzésben, a PhD hallgatók szakmai feladatainak konzultációjában, valamint rendszeres szervezési és szakmai támogatást nyújtunk a Program hallgatóinak annak érdekében, hogy publikációkészítés, kutatási programokban való részvétel és konferencia részvétel révén a kreditteljesítési kötelezettségeiket teljesíthessék. A csoport több hallgatója az Intézetben rendszeres szakmai munkát végzett.

2.

Mentor programok, esettanulmány versenyek szervezése formájában 2019-ben is közreműködtünk azokban a térségi programokban, amelyek az egyetemi hallgatók szakmai tevékenységének ösztönzésére irányultak.

3.

Kiadványaink tervezésébe és összeállításába, a kutatási és fejlesztéspolitikai tárgyú konferenciákba és műhelymunkákba ebben az évben is bevontuk a térségben dolgozó fiatal szakembereket. Az Intézet által, vagy társintézményekkel közösen gondozott kiadványokban ebben az évben térségi fiatal szerzőktől több mint harminc publikáció jelent meg.

III. Publikációs tevékenység idegen nyelven

- Elindítottuk az Intézet utóbbi években folytatott kutatási eredményeit összefoglaló anyagok angol nyelvű verzióinak előkészítését, valamint a korábbi anyagaink angol publikációnak közzétételét.
- Hozzáférhető az Intézet weblapján az Intézet kutatási programjait bemutató korábbi angol nyelvű tanulmánykötet (Szeklerland in Transition. Essays in Cultural Anthropology)

IV. Az Intézet társadalmi és tudományszervezési szerepvállalása

Az Intézet tudományos rendezvények szervezésével, szakkönyvek kiadásával, szakpolitikai anyagok készítésével, könyvtári szolgáltatással vállalt térségi társadalmi szerepet. Ennek fontosabb moduljai a következők voltak:

- Az Intézet szakmai munkájának rendszeres megjelenítése a honlapon és a Facebook profilon
- Interjúsorozatot indítottunk a térségi sajtóban, a közzétett anyagok egy-egy fontos térségi társadalmi téma kapcsán mutatják be a kapcsolódó intézeti kutatási eredményeket és tapasztalatokat. A 2019-es év folyamán 7 tematikus interjú jelent meg nyomtatásban és a világhálón.
- „RMT elemzések” sorozatcím alatt az Intézet honlapján és Facebook profilján folyamatosan felhívtuk a figyelmet azokra a szakmai munkákra, amelyek a romániai magyar közösséggel kapcsolatosan közölnek kutatási eredményeket.
- 2019-ben a következő konferenciaszervező tevékenységeket végeztük el:
  - ✓ Helyi fejlesztési konferencia szervezése Gyergyóremete Önkormányzatával 2019.június 14-én.
  - ✓ Közreműködés a „A média hatása a gyermekekre és fiatalokra” konferencia szervezésében (2019. Május 17.)
  - ✓ Együttműködés tematikus konferencia szervezésében a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatához kapcsolódva (2019. november 29.)
  - ✓ Nyilvános tematikus műhelymunkák, kerekasztal fórumok az Intézet szervezésében vagy más intézményekkel közösen aktuális kutatási eredményekről, napirenden lévő társadalmi jelenségekről. (**Székelyföld az erdélyi társadalomkutatásban 1990 után. Műhelykonferencia.** Csíkszereda, 2019. március 2.)
- Az Intézet könyvtára és szakmai kéziratára ebben az évben is bővült és rendelkezésére állt azok számára, akik a térségben társadalomtudományi elemzéssel foglalkoznak.

1. Az intézet közreműködésével szervezett rendezvények

- Műhelykonferenciát szerveztünk Csíkszeredában a Sapientia Társadalomtudományi Tanszékével március 25-én. A DE Szociológiai és Szociálpolitika Doktori Program székelyföldi csoportjának tagjai tartottak prezentációkat doktori munkájukról.
<http://www.kamintezet.ro/sites/default/files/Felhivas.PhD.M%C5%B1helykonferencia.pdf>
- 2019. november 29-én Intézetünk közreműködött a Sapientia EMTE Csíkszeredai Karának Társadalomtudományi Tanszékével a **Magyar Tudomány Ünnepe – „Értékteremtő tudomány”** rendezvénysorozathoz kapcsolódó **Konferencia** megszervezésében. A színvonalas konferencián 30 tudományos előadás hangzott el, illetve bemutatásra került a 7 csoportos DOMUS programunk tanulóyaiból nemrégiben megjelent kötet is.
- 2019. december 7-én Csíkszeredában fórumot szerveztünk a Romániai magyar társadalom (RMT) rendszerváltás utáni három évtizedének társadalmi folyamatairól. A rendezvény „szellemi előzménye” egy hasonló jellegű rendezvény, amelyre a romániai rendszerváltást követően került sor szintén Csíkszeredában, és amelynek szakmai terméke volt többek között a „Valami történik” című Interdiológ kiadvány is. Az egész napos fórum a közös gondolkodásra, véleménycserére, szakmai párbeszédre kínált keretet. A több helyszínről (Kolozsvár, Bukarest, Sepsiszentgyörgy, Nagyvárad, Csíkszereda) érkező résztvevők öt nagyobb témakör kapcsán elemezték azt, hogy milyen meghatározó trendek jellemezték az RMT elmúlt harminc évét, milyen lényeges belső átalakulási folyamatok zajlottak le benne, amelyek olyanná tették amilyennek ma láthatjuk, és melyek ennek a társadalmi alakzatnak azok a meghatározó működési jellemzői, amelyek elemzésre, értelmezésre várnak.

2. Rendezvények, amelyeken intézetünk munkatársai részt vettek

- Három előadással vettünk részt április 5-6-án a Sapientia EMTE marosvásárhelyi Karán szervezett „Természetesen digitális” Új Média Konferencián
- A Kolozsváron 2019. április 15-17-én szervezett 9. Szociológus Napok keretében Bodó Julianna, Intézetünk munkatársa mutatta be az Erdélyi Társadalom s 2018/2. számának kulturális antropológiai anyagát.
  - Link: <http://www.kamintezet.ro/?q=node/183>
- Négy szakmai előadást tartottunk a Sapientia EMTE Humántudományok Tanszéke által Csíkszeredában szervezett „Köztes terek” konferencián:
  - Biró A. Zoltán: Köztes terek és narratívák
  - Bodó Julianna: Határátlépések a transznacionális migráció közegében. Székelyföldi tapasztalatok
  - Sárosi-Blága Ágnes: A köztes terek értelmezése vidékfejlesztési megközelítésben
  - Szász Mária-Magdolna: Köztes terek, iskola és szülő kapcsolatok

- 2019. június 19-20. között került sor a nagyváradi IV. Kárpát-medencei oktatási konferenciára. Intézetünk részéről Bodó Julianna, Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes és Szász Mária-Magdolna vett részt a konferencián.
- Az erdélyi történettudományi és társadalomtörténeti kutatások neves képviselője, Imreh István emlékére szervezett konferenciát 2019.szeptember 12-13-án Kolozsváron az EME, a KAB Történettudományi Szakbizottsága, a BBTE Magyar Történeti Intézete és az MTA BTK Történettudományi Intézete. Az Emlékkonferencián Oláh Sándor **“Földhasználat Homoródalmáson a 18-19.században, helyi források tükrében”** címmel tartott előadást.
- **2019. október 2-4.** között intézetünk részéről Bodó Julianna és Sárosi-Blága Ágnes részt vett az ausztriai Linz-ben megszervezett “Decent Care Work? Transnational Home Care Arrangements” című szakértői műhelykonferencián. Munkatársaink a CARITAS megbízásából végzett szakmai munka fontosabb eredményeit prezentálták.
- **„Munkaszervezés, köztulajdon, egyéni érdekek az Udvarhely rajoni kollektív gazdaságokban az 1960-as években”** címmel tartott előadást Oláh Sándor a BTK-NEB Vidéktörténeti Témacsoportjának „A legvidámabb barakk? Vidéki életképek Magyarországról és Erdélyből az 1960–70-es évekből” témakörben szervezett konferenciáján. A szakmai rendezvényt a Sárospataki Református Teológiai Akadémia, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont szervezte 2019. november 7–8-án.
- **„Kopjafák, szobrok, emlékhelyek – Így nyilvánul meg a szimbolikus térhasználat Székelyföldön”** címmel terjedelmes, gazdagon illusztrált cikkben ismerteti a maszol.ro portál Bodó Julianna Kolozsváron, A Magyar Tudomány Napja Erdélyben konferencián tartott előadását, amelyben a székelyföldi szimbolikus térfoglalás gyakorlatának több évtizedes folyamatát mutatta be. A beszámoló anyaga ITT olvasható.

3. Kiadványkészítési és szerkesztői szerepvállalás

- **„Székelyföld – térség és társadalom”** címmel készített tematikus összeállítás jelent meg a Metszetek legújabb, 2019.2. lapszámában (vendégszerkesztő Biró A. Zoltán). A tematikus anyag első tanulmánya a térségi társadalomkutatás helyzetét tárgyalja. Az összeállítás további szerzői és témakörei: Bodó Julianna (munkamigráció), Sárosi-Blága Ágnes (rurális elitek), Székely Kinga Katalin (települések pozicionálási lehetőségei), Jakab Judit (roma oktatás) és Kiss Adél (felnőttképzés). A folyóirat teljes anyaga [ITT](#) érhető el.
- Biró A. Zoltán, Sárosi-Blága Ágnes és Székely Kinga Katalin 2019-től is szerkesztői a Pro Agricultura Hargitae Universitas Alapítvány **Pro Scientia Ruralis** című folyóiratának, amely nyomtatott és digitális formában egyaránt megjelenik. További szakmai feladatok: a szerkesztési hátrányok ledolgozása, a lap térségi, szakmai pozicionálása és adatbázisokba való bevitele. A folyóirat az alábbi linken érhető el. <http://psr.pahru.ro/index.php?lang=hu>

- 2019-ben jelent meg Intézetünk legújabb kiadványa (**VIDÉK ÉS TÁRSADALOM. DOMUS csoportos kutatási programok. Szerk. Bodó Julianna, Státus Kiadó, Csíkszereda 2019**) a székelyföldi térségben 2010-2018 közti időszakban végzett csoportos DOMUS programok eredményeit mutatja be. A tíz szerző által jegyzett hét tanulmány a vidékkutatás körébe sorolható témákkal foglalkozik (önkormányzatok versenyképessége, lokális identitás, társadalmi kohézió, munkaerőpiaci integráció, helyi fejlesztés és innováció, lokális elitek). A kiadvány megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia DOMUS Programja támogatta.

4. Továbbiak

- Tájékoztató jellegű sorozatot indítottunk olyan kiadványokról, vagy tanulmányokról, amelyek a romániai magyar társadalom aktuális helyzetével kapcsolatos társadalomtudományi elemzéseket tartalmaznak, és amelyek az Intézet könyvtárában is hozzáférhetők. Az egyes bejegyzések olvashatók a honlapon és a Facebook profilon (**RMT elemzések**) sorozatcím alatt. <http://www.kamintezet.ro/?q=esemenyek>
- A **Hargita Népe** szerkesztőségével kialakított program szerint kéthetente, sorozatban jelennek meg egy oldal terjedelmű interjúanyagok az Intézet kutatási eredményeiről, egy-egy fontos térségi társadalmi kérdéskörrel kapcsolatosan. A sorozat célja az Intézet munkájának térségi megjelenítése. A legelső anyag linkje:
- <https://hargitanepe.eu/agrarium-a-szekelyfoldi-tersegben/>
- Az Intézethez kapcsolódó kutatási programok eredményeiből négy tanulmányt publikáltunk a IV. Kárpát-medencei Oktatási Konferencia tanulmánykötetében. Tóth Péter – Horváth Kinga – Maior Enikő – Bartal Mária – Duchon Jenő (Szerk.): Neveléstudományi kutatások a Kárpát-medencei oktatási térben. ISBN 978-80-8122-310-5.

Csíkszereda, 2020. február 25.

Biró A. Zoltán